

REGERINGSKANSLIET

Finansdepartementet

Uppdatering av Sveriges konvergensprogram

November 1999

I Inledning

I enlighet med Rådets förordning (EG) 1466/97 överlämnade Sverige i december 1998 sitt konvergensprogram. Programmet utvärderades och godkändes av rådet under våren 1999. Enligt Rådets förordning skall en uppdatering av konvergensprogrammet inlämnas årligen. Föreliggande uppdatering har utarbetats parallellt med budgetpropositionen för år 2000 som förelades riksdagen den 20 september 1999. Budgetpropositionen bygger på en överenskommelse mellan den socialdemokratiska regeringen, Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

I enlighet med stats- och regeringschefernas beslut från maj 1998 deltar Sverige inte i valutaunionen från start. Sverige håller dock dörren öppen för ett senare deltagande. Om regeringen finner att Sverige bör införa euron skall frågan först underställas svenska folket för prövning, antingen genom allmänt val eller genom folkomröstning.

Uppdateringen av konvergensprogrammet baseras på den bedömning av den svenska ekonomin som redovisades i budgetpropositionen för år 2000. Denna bedömning innebär att utsikterna för de närmaste åren avsevärt har förbättrats jämfört med konvergensprogrammet 1998. Den ekonomiska politikens inriktning och de budgetpolitiska mål som presenterades i konvergensprogrammet 1998 ligger fast. Detta innebär bl.a. att de offentliga finanserna skall uppvisa ett överskott på 2 procent av BNP i genomsnitt över en konjunkturcykel.

I och med höstens budgetproposition har redovisningen i nationalräkenskaperna anpassats till reglerna för ENS 1995. Detta försvårar jämförelsen med konvergensprogrammet, speciellt för offentlig sektor. Omläggningen av nationalräkenskaperna beskrivs kortfattat i ett appendix. Där görs även en jämförelse mellan prognosen i konvergensprogrammet och prognosen i denna uppdatering.

II Utgångspunkter för den ekonomiska politiken

Den ekonomiska politiken är inriktad på att bibehålla stabila makroekonomiska villkor som kan lägga grunden för en fortsatt god ekonomisk tillväxt. Därmed skapas förutsättningar för minskad arbetslöshet och en ökad sysselsättning. Målet är att den öppna arbetslösheten skall reduceras till 4 procent av arbetskraften år 2000 och att andelen sysselsatta av befolkningen i åldrarna 20-64 år skall öka till 80 procent år 2004.

En central del i denna politik är att bibehålla en fast kontroll över de offentliga finansernas utveckling. Den svenska erfarenheten visar att medelfristiga mål för offentligt sparande och skuldutveckling därvid spelar en central roll. Enligt stabilitets- och tillväxtpakten skall medlemsstaterna eftersträva offentliga finanser som i ett medelfristigt perspektiv befinner sig nära balans eller i överskott. Den svenska riksdagen har ställt sig bakom regeringens medelfristiga mål om ett överskott i den offentliga sektorns finansiella sparande på motsvarande 2 procent av BNP i genomsnitt över en konjunkturcykel. Det målsatta överskottet skall efter en infasningsperiod gälla från och med år 2000. Överskottsmålen för åren 2001-2002 ligger fast på 2 procent av BNP. Om tillväxten av konjunkturmässiga skäl skulle bli väsentligt starkare eller svagare än vad som nu kalkyleras skall motsvarande avvikelse för det offentliga sparandet tolereras. Genom överskottsmålet skapas en god marginal för att vid en framtida konjunkturavmattning kunna undvika alltför stora underskott. Ett viktigt led i att uppnå detta mål är den striktare budgetprocess som tillämpas sedan år 1997, med bl.a. av riksdagen fastställda nominella tak för de statliga utgifterna. De nu fastställda utgiftstaken innebär att utgifterna minskar som andel av BNP för de nästkommande tre åren. För kommuner och landsting gäller fr.o.m. år 2000 ett s.k. balanskrav som innebär att intäkter och kostnader måste balansera. De ekonomiska förutsättningarna skiljer sig dock väsentligt mellan olika kommuner och landsting, bl.a. till följd av befolkningsförändringar.

I den nya lagstiftning rörande Riksbankens ställning som trädde i kraft 1999, klargörs att målet för penningpolitiken är att upprätthålla ett fast penningvärde. Detta innebär att penningpolitiken normalt inriktas på att begränsa inflationen till 2 procent, ± 1 procentenhet, mätt med konsumentprisindex. Riksbanken har förtydligat när det kan finnas skäl att avvika från denna beslutsregel. Det kan gälla om KPI påverkas av tillfälliga faktorer som inte bedöms påverka inflationen varaktigt eller om en större avvikelse inträffat och en snabb återgång till målet skulle vara förenad med stora realekonomiska kostnader. I sådana situationer klargör Riksbanken i förväg hur stor avvikelse från inflationsmålet som kan vara motiverad på 1-2 års sikt. Detta innebär att Riksbanken för närvarande i penningpolitikens uppläggning bortser från effekter av ändrade indirekta skatter, subventioner och räntekostnader för egna hem. Den nya lagstiftningen innebär att en direktion med sex ledamöter självständigt beslutar i alla penningpolitiska frågor utom valutapolitiken, vilken regeringen ansvarar för. Sveriges erfarenheter av den nuvarande penningpolitiska regimen, med inflationsmål och rörlig växelkurs, är goda. En knytning av kronan till ERM2 är inte aktuell för närvarande.

III Den ekonomiska politiken

Riksbanken sänkte mellan januari och december 1996 stegvis reporäntan med sammantaget ca 4,5 procentenheter till 4,1 procent. Därefter var reporäntan i princip oförändrad till november 1998 då en ny rad sänkningar inleddes. Sedan april 1999 är reporäntan 2,9 procent. Eftersom räntekostnaderna för egna hem påverkats av de omfattande räntesänkningarna har inflationen ökat med endast 0,7 procent i genomsnitt per år 1996-1998 mätt med KPI. Den underliggande inflationen har uppgått till 1,5 procent per år, och därmed i huvudsak legat inom toleransintervallet.

Sverige tillämpar sedan 1992 en flytande växelkurs, vilket innebär att valutakursen inte är en målvariabel för penningpolitiken. Med ett explicit inflationsmål och flytande växelkurs bestäms kronans kurs kortsiktigt av de internationella kapitalflödena och på längre sikt av ekonomiska fundamenta. Sveriges erfarenheter från den nuvarande politiken, inriktad på prisstabilitet i kombination med rörlig växelkurs, är goda. En trovärdig och uthållig politik med denna inriktning skapar förutsättningar för en långsiktigt stabil valuta. Under hösten 1998 försvagades kronan till följd av den finansiella oron, vilket bl.a. innebar att investerare sökte sig till större valutor såsom D-mark och dollar. Under 1999 har kronan stärkts, bl.a. till följd av att konjunkturen utvecklats mer positivt i Sverige än i euro-området. Den svenska kronan har under det senaste åren inte uppvisat större fluktuationer än andra jämförbara länder med rörlig växelkurs och inflationsmål, t.ex. Storbritannien.

Diagram 1: Ränteutvecklingen i Sverige

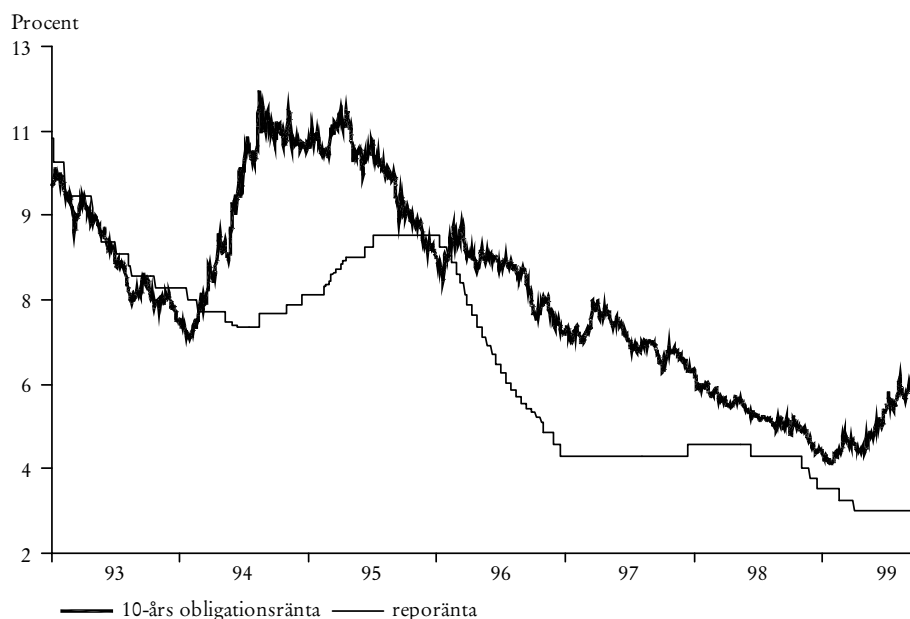
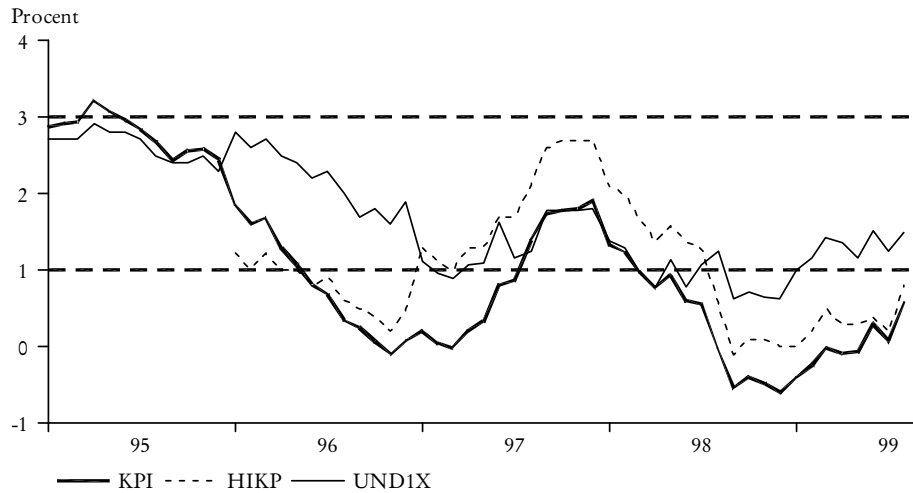

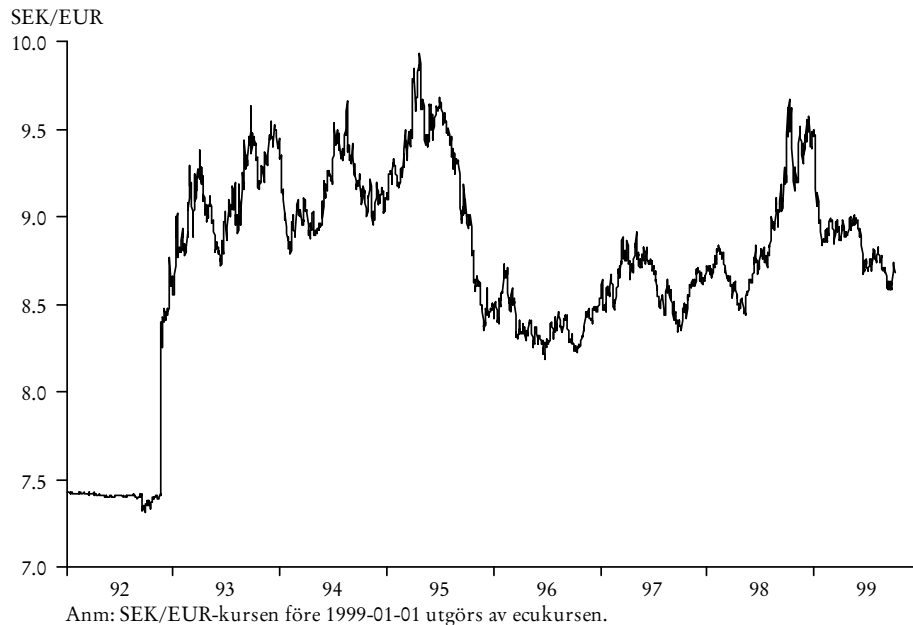
Diagram 2: Inflationen 1995-1999 samt Riksbankens toleransintervall

Årlig procentuell förändring

Anm: UND1X exkluderar räntekostnader och de direkta effekterna av förändringar av indirekta skatter och subventioner. Den viktigaste skillnaden mellan HIKP och KPI är att räntekostnaden för egnahemsägare ej ingår i HIKP.

Diagram 3: Kronans utveckling mot Euron 1992-1999

Under åren 1995-1998 var finanspolitiken inriktad på att eliminera de stora underskotten i de offentliga finanserna. Genom ett omfattande konsolideringsprogram har den offentliga sektorns finansiella sparande vänts från ett underskott på ca 11 procent av BNP år 1994 till ett överskott på omkring 2 procent av BNP år 1998. Merparten av denna förstärkning är strukturell. Den positiva utvecklingen av de offentliga finanserna har successivt möjliggjort ökade insatser inom prioriterade områden som vård, skola och omsorg. Dessutom har ersättningsnivån i socialförsäkringar, pensioner och barnbidrag kunnat höjas. Det finns också utrymme, inom budgetmålet om ett överskott på 2 procent av

BNP, för de i budgetpropositionen för år 2000 föreslagna skattesänkningarna. Med god ekonomisk tillväxt bedöms det finnas ett visst utrymme de kommande åren för fortsatt sänkta skatter för framförallt låg- och medelinkomsttagare och på företagande. Utrymmet är dock betingat av att arbetsmarknadens parter tar sitt ansvar. En lönebildning som medför att inflationstrycket ökar och att sysselsättningsökningen avtar omöjliggör fortsatta utgiftsökningar och skattesänkningar. Sverige skall inte åter hamna i en pris- och lönespiral. Resultaten från slutet av 1980-talet och inledningen av 1990-talet avskräcker.

Det finansiella sparandet beräknas överträffa budgetmålet med 0,9 procent av BNP år 2002. Detta överskjutande överskott antas i föreliggande kalkyl tillföras hushållssektorn. Samtidigt med satsningar på prioriterade områden och skattesänkningar har regeringen vidtagit åtgärder för att begränsa de statliga utgifterna i syfte att klara utgiftstaket.

IV Den ekonomiska utvecklingen

Efter försvagningen av den internationella konjunkturen under inledningen av 1999 är nu uppgången i den globala tillväxten tydlig. De gynnsamma makroekonomiska förutsättningarna i form av låg inflation och låga räntor har tillsammans med återhämtningen i Asien förbättrat förutsättningarna för ökad tillväxt i stora delar av världsekonomin. Nästa år förbättras utsikterna för den svenska exporten till följd av konjunkturförstärkningen inom EU-området.

Tabell 1: Försörjningsbalans
Årlig procentuell volymförändring

	1998	1999	2000	2001	2002
Hushållens konsumtionsutgifter	2,4	3,1	3,0	2,2	2,1
Offentliga konsumtionsutgifter	1,0	1,6	1,0	1,0	0,5
Fasta bruttoinvesteringar	9,2	6,4	5,6	3,6	3,0
Lagerinvesteringar ¹	0,3	-0,4	0,1	0,0	0,0
Export	6,9	5,0	6,7	5,0	5,0
Import	9,7	3,2	7,1	5,2	5,2
BNP	2,6	3,6	3,0	2,2	2,0

¹Procent av BNP

De prognosrevideringar som gjorts sedan konvergensprogrammet 1998 är betydande. BNP-tillväxten beräknades tidigare till 2,5 procent i genomsnitt under åren 1998-2001. I budgetpropositionen för år 2000 reviderades den förväntade BNP-tillväxten under samma tidsperiod till i

genomsnitt 2,9 procent per år. Den starka svenska tillväxten med en i utgångsläget undervärderad valuta antas på sikt bidra till en starkt krona.

En växande trovärdighet för inflationsmålet och konsolideringen av de offentliga finanserna har medfört en kraftig nedgång i räntorna de senaste åren. Detta har bidragit till ökad inhemsk ekonomisk aktivitet. En fortsatt snabb sysselsättningsökning, låg inflation samt lättnader i finanspolitiken bidrar till att hushållens disponibelinkomst ökar realt med sammanlagt ca 7 procent under tvåårsperioden 1999-2000. Detta i kombination med en stark förmögenhetsställning ger en kraftig ökning av hushållens konsumtionsutgifter de närmaste åren, vilket stimulerar produktion och investeringar i främst tjänstesektorn. Den snabba ökningen av bostadsbyggandet dämpas i någon mån av den förväntade ränteuppgången under åren 1999 och 2000 samt av vissa kapacitetsrestriktioner. Mellan 1998 och 2000 beräknas sysselsättningen stiga med ca 170 000 personer och sysselsättningsgraden, definierad som andelen sysselsatta i åldrarna 20-64 år, ökar från 74,6 procent år 1998 till 77,1 procent år 2000. Den öppna arbetslösheten bedöms falla till 4,5 procent år 2000, beräknat som genomsnitt under året. Resursutnyttjandet ökar successivt vilket väntas leda till en viss ökning av inflationen som vid slutet av nästa år förväntas uppgå till 1,3 procent. Under år 2000 antas Riksbanken genomföra höjningar av reporäntan med sammanlagt ca 1 procentenhet.

Tabell 2: Nyckeltal

	1998	1999	2000	2001	2002
Inflation, dec-dec	-0,6	0,9	1,3	2,0	2,0
HIKP, dec-dec	0,0	0,8	1,0	-	-
UND1X, dec-dec	0,6	1,5	1,1	-	-
Timlöneökning	3,8	3,4	3,2	3,0	3,0
Sysselsättning	1,5	2,7	1,6	0,5	0,3
Öppen arbetslöshet ¹	6,5	5,4	4,5	4,2	4,2
Arbetsmarknadspolitiska program ¹	3,9	3,3	3,5	3,5	3,5
Bytesbalans, andel av BNP	1,9	1,4	1,7	2,4	3,0
Disponibel inkomst ²	2,9	4,2	2,6	2,3	2,7
Sparkvot (nivå)	3,7	4,4	3,9	3,8	4,4

¹Procent av arbetskraften

²Real förändring

För åren 2001 och 2002 görs ingen bedömning av konjunktursituationen. Den antagna tillväxten under dessa år baseras på en uppskattning av den långsiktiga tillväxttakten i ekonomin som bedöms vara ca 2 procent per år. Sysselsättningen beräknas öka med 34 000 personer åren 2001-2002 samtidigt som arbetskraften ökar med 23 000 personer. Den öppna arbetslösheten faller till 4,2 procent år 2001 för att år 2002 ligga kvar på samma nivå. Sysselsättningsgraden uppgår då

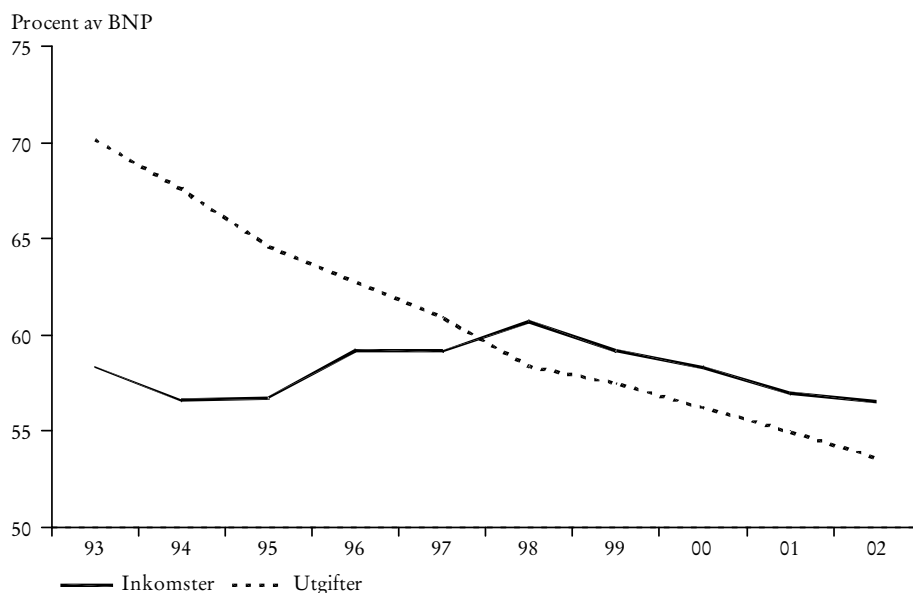
till 77,3 procent. Regeringens mål är en sysselsättningsgrad på 80 procent år 2004.

Osäkerheten om i vilken omfattning det finns lediga resurser kvar i ekonomin år 2001 och år 2002 är betydande. Högre ekonomisk tillväxt kan komma till stånd om arbetsmarknaden och särskilt lönebildningen fungerar bättre än vad tidigare erfarenheter visat. I budgetpropositionen för år 2000 redovisas två alternativkalkyler för åren 2001-2002 med 2,5 respektive 2,8 procents tillväxt per år. Om det mest gynnsamma alternativet inträffar blir arbetslösheten 3,5 procent och sysselsättningsgraden 78,5 procent år 2002.

V Offentliga finanser

År 1998 uppgick den offentliga sektorns finansiella sparande till 2,3 procent av BNP.¹ I år beräknas sparandet uppgå till 1,7 procent av BNP. Med hänsyn tagen till de i budgetpropositionen föreslagna skattesänkningarna och andra åtgärder beräknas överskottet som andel av BNP uppgå till 2,1 procent nästa år. Med en långsiktig BNP-tillväxt på ca 2 procent per år beräknas det finansiella sparandet till 2 procent av BNP år 2001 och till 2,9 procent av BNP år 2002. Både offentliga inkomster och offentliga utgifter sjunker som andel av BNP under perioden.

Diagram 4: Offentlig sektors inkomster och utgifter

Anm: Exklusive beräkningsteknisk överföring år 2002.

¹ I det redovisade överskottet för år 1998 ingår effekten av att AP-fondens fastigheter överförts till bolagsform, vilket drar upp sparandet med 0,9 procent av BNP.

I kalkylerna för år 2002 antas beräkningstekniskt att den del av överskottet som överstiger det målsatta överskottet på 2 procent av BNP överförs till hushållssektorn. Genom de finansiella överskotten och försäljningar av statens aktieinnehav reduceras den offentliga skulden. Den konsoliderade bruttoskulden väntas understiga 60 procent av BNP redan nästa år och nettoskulden understiger 1 procent av BNP år 2002.

Tabell 3: Den offentliga sektorns finanser

Procent av BNP

	1998	1999	2000	2001	2002
<i>Inkomster</i>	60,7	59,2	58,3	57,0	56,5
Skatter och avgifter	53,3	52,4	51,7	50,8	50,7
Kapitalinkomster	3,9	3,4	3,2	2,9	2,5
Övriga inkomster	3,5	3,4	3,3	3,3	3,3
<i>Utgifter</i>	58,4	57,5	56,2	55,0	53,6
Transfereringar	24,3	23,0	22,6	22,0	21,3
Konsumtion	26,6	26,8	26,7	26,6	26,3
Investeringar m.m.	1,6	2,4	2,4	2,4	2,4
Ränteutgifter	5,8	5,3	4,5	3,9	3,6
Beräkningsteknisk överföring	0,0	0,0	0,0	0,0	0,9
<i>Finansiellt sparande</i>	2,3	1,7	2,1	2,0	2,0
Primärt finansiellt sparande	4,2	3,6	3,4	3,1	3,0
Konsoliderad bruttoskuld	71,7	66,1	58,8	54,1	52,0
Nettoskuld	15,4	12,2	5,7	2,8	0,7

Vid oförändrad ekonomisk politik skulle strukturella överskott utöver det målsatta om 2 procent av BNP byggas upp i offentlig sektor framöver. Regeringen har i budgetpropositionen för år 2000 beslutat om skattesänkningar och ökade resurser till prioriterade områden inom ramen för de budgetpolitiska målen.

Förändringen av det finansiella sparandet förklaras av faktorer som konjunkturutvecklingen, förändringen av kapitalinkomster och ränteutgifter, skattebasernas utvecklingen i förhållande till BNP, periodiseringar av skatteinkomster samt köp och försäljning av fastigheter. Efter beaktande av dessa faktorerers bidrag till förändringen av sparandet återstår en restpost, justerat finansiellt sparande, som kan tolkas som en grov indikator på finanspolitikens inriktning. Som framgår av tabell 4 minskar det justerade sparandet i förhållande till BNP med ca 1 procentenhet per år 1999 och 2000. Finanspolitikens inriktning ger således en stimulans till ekonomin i år och nästa år. Denna skas ses mot bakgrund av den starkt kontraktiva inriktningen av finanspolitiken genom konsolideringen av de offentliga finanserna under åren 1995-1998. Överskottsmålen uppnås och det bedöms finnas lediga resurser i

ekonomin. Under åren 2001-2002 bedöms finanspolitikens inriktning med nuvarande planer, inklusive överföringen till hushållen år 2002, ha en i stort sett neutral inriktning. Målet om ett överskott på 2 procent av BNP åren 2001-2002, givet den långsiktiga tillväxttakten, uppnås.

Tabell 4: Beräkning av finanspolitikens inriktning
Procent av BNP

	1999	2000	2001	2002
Total förändring av finansiellt sparande	-0,6	0,3	0,0	0,0
<i>Förklarande faktorer</i>				
Kapitalinkomster och ränteutgifter, netto	0,0	0,5	0,2	0,1
Konjunkturläge inkl. förändring av skattebaser	2,2	0,6	-0,1	-0,3
Periodisering av skatteinkomster	-0,8	0,3	-0,7	0,3
Köp och försäljning av fastigheter, netto	-0,8	-0,1	-0,1	0,0
Justerat finansiellt sparande efter överföring¹	-1,1	-1,0	0,5	-0,1

¹Det justerade finansiella sparandet visar finanspolitikens inriktning. Ett negativt tal innebär att inriktningen är expansiv och ett positivt tal att inriktningen är kontraktiv.

Fördelningen av det finansiella sparandet åren 1999-2001 mellan staten och ålderspensionssystemet påverkas av infasningen av den beslutade reformen av ålderspensionssystemet. År 2002 beräknas statens finansiella sparande, efter den antagna överföringen till hushållen, visa ett underskott på ca 0,5 procent av BNP. Överskottet i den offentliga sektorn uppkommer i stället i ålderspensionssystemet, vars finansiella sparande beräknas till drygt 2 procent av BNP år 2002. Pensionsreformen innebär på sikt en mycket stor omfördelning av det offentliga sparandet från staten till ålderspensionssystemet. Det lagstadgade balanskravet för den kommunala sektorn, som gäller från och med år 2000, får till följd att sektorn som helhet väntas uppvisa ett positivt finansiellt sparande. År 2000 beräknas överskottet bli särskilt högt på grund av periodiseringseffekter avseende den kommunala sektorns skatteinkomster.

Tabell 5: Finansiellt sparande och statens budgetsaldo
Procent av BNP

	1998	1999	2000	2001	2002
Offentlig sektor	2,3	1,7	2,1	2,0	2,0
Staten	1,2	3,3	-0,8	6,1	-0,4
Ålderspensionssystemet	1,3	-1,7	2,1	-4,5	2,2
Den kommunala sektorn	-0,2	0,2	0,7	0,4	0,2
Statens budgetsaldo	0,5	2,8	4,0	3,8	0,3
Statsskuld	77,4	70,6	63,0	55,9	53,4

VI Konjunkturkänslighet

Enligt modellsimuleringar som gjorts vid Finansdepartementet uppgår elasticiteten för den offentliga sektorns finansiella sparande med avseende på variationer i BNP till 0,75. Det innebär att en ökning av BNP med en procent ökar det finansiella sparandet med 0,75 procent av BNP. Tidsserieanalyser tyder på en något högre elasticitet, vilket troligtvis förklaras av att effekterna av diskretionär politik inte har separerats från konjunkturberoende variationer i det finansiella sparandet. Sannolikt har den under 1990-talet förstärkta budgetprocessen påverkat finanspolitikens utfall. Finanspolitiken bedrivs ur ett medelfristigt perspektiv där det offentliga sparandet skall visa ett överskott och utgiftstaken skall hållas. Riksbanken eftersträvar en låg och stabil inflation. Således bidrar även ramverket för den ekonomiska politiken till en minskad konjunkturkänslighet i de offentliga finanserna. I konvergensprogrammet från 1998 redogörs för känslighetsanalyser för de offentliga finanserna med avseende på räntenivån. Vidare redovisas två olika känslighetsanalyser för de offentliga finanserna med avseende på alternativa utvecklingsbanor för den svenska ekonomin. Sådana beräkningar gjordes dels i anslutning till 1998 års ekonomiska vårproposition, dels i budgetpropositionen för år 1999. I dessa beräkningar blir BNP-tillväxten svagare än i de olika huvudscenarierna samtidigt som gällande skatte- och utgiftsregler ligger fast. Enligt dessa analyser försämras det offentliga sparandet över en tvåårsperiod med motsvarande 0,5-0,6 procent av BNP för varje procentenhet som den reala BNP-nivån avviker från ett grundscenario. Beräkningarna visar även att de offentliga finanserna påverkas i olika utsträckning beroende på vilka faktorer som ligger bakom den svagare tillväxten. Allmänt sett har en konjunktturnedgång som genereras av en svagare internationell utveckling mindre effekt på de offentliga finanserna än om nedgången främst betingas av inhemska faktorer.

VII Strukturpolitik

Regeringen har vidtagit en rad åtgärder i syfte att bidra till bättre fungerande marknader och ett mer effektivt välfärdssystem.

Det slutliga beslutet om pensionsreformen togs av riksdagen i juni 1999 med stöd av fem partier. Det nya ålderspensionssystemet är robust för förändringar av den långsiktiga tillväxttakten och demografiska förändringar, dessutom stärks de ekonomiska drivkrafterna för förvärvsarbete.

De skattesänkningar som föreslogs i budgetpropositionen är ett första steg i en större skattereform. För närvarande pågår samtal mellan samtliga riksdagspartier om det framtida skattesystemet. Regeringens ambition är att skattesystemet skall präglas av enkelhet och likformighet med breda skattebaser. Regeringen avser vidare att bedriva ett långsiktigt arbete för att reducera de fattigdomsfällor och marginaleffekter, som kombinationen av skatte- och bidragssystem samt kommunala avgifter skapar. Systemen bör utformas så att utbildning och arbete lönar sig bättre. Ett utrymme har skapats för att fr.o.m. år 2001 stegvis genomföra en allmän förskola och maxtaxa inom barnomsorgen.

Under 1980-talet genomfördes en avreglering av kredit- och valutamarknader, vilken i början av 1990-talet följdes av en striktare konkurrenslagstiftning och införandet av en lag om offentlig upphandling. Därefter följde medlemskap i EES och EU och anpassning till EU:s regelverk inom en rad områden, liksom en förbättrad konkurrens genom ökad integration på den inre marknaden. Reformen inom transport-, telekommunikation-, och energisektorerna har genomförts under 1990-talet, vilket lett till ökad konkurrens. Utvärderingar visar dock att det återstår vissa hinder för effektiv konkurrens, speciellt vad gäller marknader som vänder sig till hushållen. Därför kommer även fortsättningsvis ekonomiska reformer på dessa marknader vara ett viktigt inslag i regeringens politik. Syftet är att pressa ner priserna till fördel för konsumenterna och att minska ekonomins inflationsbenägenhet. Regeringen har uppdragit åt Konkurrensverket att närmare kartlägga, analysera och utvärdera hur konkurrensförhållandena utvecklats på den svenska marknaden under 1990-talet. En utredning är nyligen tillsatt för att utröna varför svenska konsumentpriser är högre än i många andra EU-länder. Sverige verkar dessutom aktivt för att återstående hinder för den fria rörligheten inom den inre marknaden skall tas bort. En mer utförlig beskrivning av de svenska åtgärderna för att förbättra marknadernas funktionssätt återfinns i den svenska nationella rapporten om ekonomiska reformer på produkt- och

kapitalmarknaderna. Rapporten är ett led i EU-samarbetet om ekonomiska reformer på produkt- och kapitalmarknaderna, den s.k. Cardiff-processen, som syftar till att förbättra den inre marknadens funktionssätt.

För att nå målet om en sysselsättningsgrad år 2004 på 80 procent krävs en rad åtgärder. Löneökningstakten måste vara förenlig med produktivitsutvecklingen och Riksbankens inflationsmål, samtidigt som den ekonomiska politiken måste inriktas på att öka arbetskraftsutbudet och förstärka arbets- och kompetenslinjen. Regeringen kommer under hösten 1999 att lägga fram en proposition med åtgärder för att förbättra förutsättningarna för att lönebildningen skall fungera på ett sätt som är förenligt med en bestående god sysselsättningsutveckling. Ett led i att stödja arbetslinjen är beslutet att utöka skattereduktionen för anställning av långtidsarbetslösa. I årets budgetproposition föreslås att gränsen sätts vid 2 års öppen arbetslöshet eller deltagande i arbetsmarknadspolitiska åtgärder jämfört med tidigare 3 år. Genom en massiv satsning på vuxenutbildningen har ett mycket stort antal, i huvudsak tidigare arbetslösa, fått möjlighet att öka sin kompetens och stärka sin ställning på arbetsmarknaden. Under perioden 1997-2002 byggs högskolan ut med 89 000 nya permanenta platser.

Appendix

A1 De nya nationalräkenskaperna

Den omläggning av nationalräkenskaperna som genomfördes under våren 1999 omfattade i huvudsak tre delar:

1. En anpassning av definitioner av begrepp till det Europeiska nationalräkenskapssystemet från 1995 (ENS 1995).
2. En översyn av beräkningskällor och metoder, s.k. generalrevidering.
3. En ny metod för fastprisberäkningarna (kedjeindex).

Genom omläggningen höjdes BNP-nivån med 69 miljarder kronor 1998, vilket motsvarar 3,8 procent. Större delen av höjningen beror på definitionsförändringar, framför allt rörande offentlig konsumtion och bruttoinvesteringar. Enligt ENS 1995 skall vissa betalningar från offentlig sektor som tidigare bokfördes som subventioner klassas som konsumtion. Dessutom ses även kapitalförslitningen av vägar, broar och liknande infrastruktur som offentlig konsumtion. De uppmätta fasta bruttoinvesteringarna har ökat i och med omläggningen. Avgränsningen för vad som skall räknas som investering vad gäller livslängden har kortas från 3 år till 1 år, vilket höjer investeringsnivån. Därutöver har investeringsbegreppet breddats till att innefatta inköp eller egen produktion av datorprogramvara, vilket höjer investeringsnivån ytterligare.

Den viktigaste begreppsmässiga förändringen för den offentliga sektorns finansiella sparande är att registreringen av inkomster och utgifter sker när den bakomliggande ekonomiska aktiviteten äger rum och inte som tidigare när betalningen sker. Detta medför i vissa fall betydande omperiodiseringar, framför allt beträffande skatter och räntor. De ovan nämnda omklassificeringarna av konsumtion och investeringar påverkar den offentliga sektorns omslutning, men påverkar i princip inte det finansiella sparandet. Den offentliga sektorns inkomster och utgifter (men ej finansiellt sparande) påverkas dessutom av att transaktioner med EU nu registreras som betalningar direkt mellan EU och företagen i Sverige. Den viktigaste förändringen vad gäller hushållssektorn är införandet av ett nytt sparbegrepp. Nettosparandet i avtalspensioner förs över från företagssektorn till hushållssektorn. Denna omklassificering påverkar dock inte hushållens disponibla inkomster, utan sparandet i avtalspensioner läggs till hushållens sparande.

Tidigare tillämpades fastbasmetoden vid beräkningarna av volymutvecklingen. Byte av basår genomfördes normalt med 5 års intervall.

Den nya metoden kan beskrivas som fastprisberäkning där basåret ändras årligen. Den stora fördelen med kedjeindex är att volymberäkningar baseras på aktuella vikter (priser), vilket gör att relativprisförändringarna över tiden fångas in. I föreliggande prognos har kedjeindexmetoden ej tillämpats i beräkningarna, utan 1998 har använts som (fast) basår i prognosen för åren 1999-2002.

A2 Jämförelse med 1998 års konvergensprogram

BNP-utvecklingen för år 1998 blev ungefär i linje med konvergensprogrammets prognos. I föreliggande uppdateringen av konvergensprogrammet har den prognostiserade BNP-ökningen reviderats upp med 1,4 procentenheter för 1999 och med 0,4 procentenheter för år 2001. Upprevideringen är främst en följd av en starkare inhemsk efterfrågan. Nettoexporten ger dessutom ett större bidrag till tillväxten än vad som bedömdes i konvergensprogrammet. Asienkrisens negativa påverkan på världsmarknadstillväxten för svensk export blev mindre än förväntat och svensk exportindustri har lyckats väl i expansiva branscher, t.ex. telekommunikation. Den starkare efterfrågan ger en starkare sysselsättningsökning än vad som beräknades i konvergensprogrammet. Det enda negativa inslaget av ny information jämfört med konvergensprogrammet 1998 är en högre nivå på de långa räntorna. Det finansiella sparandet i offentlig sektor förbättras åren 1999-2000 av konjunkturella skäl. År 2000 finns ett utrymme att sänka skatterna. I konvergensprogrammet redovisades inte någon beräknings-teknisk överföring till hushållen. Det offentliga sparandet uppgick år 2001 till 3,0 procent av BNP vilket motsvarar 2,5 procent enligt ESA 79. I tabell A.1 redovisas skillnaden mellan de olika prognoserna. Den främsta anledningen till den lägre skuldkvoten, som andel av BNP, är den högre nivån på BNP i uppdateringen av konvergensprogrammet.

Tabell A.1: Ekonomiska förutsättningar, differens mot konvergensprogrammet
Procentenheter

	1998	1999	2000	2001
<i>Försörjningsbalans</i>				
Hushållens konsumtionsutgifter	-0,3	0,6	0,5	0,2
Offentliga konsumtionsutgifter	-0,5	0,7	0,4	0,4
Fasta bruttoinvesteringar	0,2	1,1	-1,7	-1,3
Lager	-0,1	-0,1	0,2	0,0
Export	1,4	0,6	0,7	0,1
Import	0,8	-1,8	0,1	0,6
BNP	-0,2	1,4	0,4	-0,3
<i>Nyckeltal</i>				
Inflation, dec-dec	-0,4	0,4	0,0	0,0
Timplöneökning	0,5	0,5	0,0	0,0
Tioårig obligationsränta, nivå ¹	0,0	0,5	0,7	0,4
SEK/EUR ¹	0,0	-0,1	0,0	0,1
Sysselsättning	0,1	1,8	0,6	-0,5
Arbetslöshet, nivå i procent av arbetskraften	-0,1	-0,5	-0,8	-0,5
Finansiellt sparande, procent av BNP ²	-0,2	1,0	-0,3	-0,2
Konsoliderad bruttoskuld, procent av BNP	0,0	-3,0	-5,9	-2,0

¹Årsgenomsnitt

²ESA 79 definition samt justering år 2001 av prognosen i konvergensrapporten 1998 till målsatt sparande.

Anm: För 1998 förklaras skillnaden mellan tillväxttakterna för BNP's komponenter i huvudsak av definitionsförändringar.

Tabell A.2: Offentliga finanser enligt ESA 79
Procent av BNP

	1998	1999	2000	2001
<i>Finansiellt sparande</i>				
Uppdaterat konvergensprogram	1,3	1,3	1,3	1,3
Konvergensprogram 1998	1,5	0,3	1,6	1,5 ¹
<i>Konsoliderad bruttoskuld</i>				
Uppdaterat konvergensprogram	74,2	68,4	60,8	56,0
Konvergensprogram 1998	74,2	71,4	66,7	58,0

¹Justering av prognosen till målsatt sparande.

Anm: För år 1998 inkluderas bolagiseringen av AP-fondens fastigheter i det finansiella sparandet.

Tabellbilaga

Tabell B.1: Prognosförutsättningar

	1998	1999	2000	2001	2002
BNP OECD ¹	2,3	2,4	2,2	2,1	2,2
KPI OECD	1,4	1,4	1,6	1,7	1,8
SEK/USD ²	8,0	8,2	7,8	7,2	7,0
SEK/EURO ²	-	8,8	8,7	8,7	8,7
Tysk 10-årsränta ²	4,6	4,4	4,9	5,1	5,1
10-årsränta ²	5,0	4,9	5,4	5,5	5,3
6-månaders ränta ²	4,3	3,2	3,6	4,1	4,4
Reporänta ³	3,4	2,9	3,8	4,0	4,3

¹Årlig procentuell förändring, BNP OECD och KPI OECD avser OECD 16.

²Årsgenomsnitt

³Värde vid årsslut

Tabell B.2: Den offentliga sektorns finansiella sparande och konsoliderade bruttoskuld

Procent av BNP

	1998	1999	2000	2001	2002
Finansiellt sparandeunderskott	-2,3	-1,7	-2,1	-2,0	-2,0
Stock- och flödesjusteringar	3,1	-1,0	-2,3	-0,2	2,0
Ökning av finansiella tillgångar m.m.	1,6	-1,0	-2,5	-2,0	1,8
Konsolidering	0,1	0,9	0,5	2,5	0,2
Valutakurseffekt på statsskulden	1,4	-0,9	-0,4	-0,7	0,0
Effekt av BNP-ökning	-2,7	-2,9	-2,9	-2,4	-2,2
Förändring av bruttoskuld	-1,9	-5,6	-7,3	-4,6	-2,1
Bruttoskuld, nivå	71,7	66,1	58,8	54,1	52,0

Tabell B.3: Den offentliga sektorns finanser
Procent av BNP

	1998	1999	2000	2001	2002
Inkomster	60,7	59,2	58,3	57,0	56,5
Skatter och avgifter	53,3	52,4	51,7	50,8	50,7
Direkta skatter	23,1	22,2	21,8	20,9	21,2
Produkt- och produktions-skatter	15,7	16,7	14,6	14,6	14,4
Socialförsäkringsavgifter	14,5	13,5	15,4	15,2	15,1
Kapitalinkomster	3,9	3,4	3,2	2,9	2,5
Övriga inkomster	3,5	3,4	3,3	3,3	3,3
Utgifter	58,4	57,5	56,2	55,0	53,6
Transfereringar	24,3	23,0	22,6	22,0	21,3
Hushåll	20,8	20,2	19,6	19,3	19,0
Näringslivet	2,5	1,7	1,8	1,5	1,1
Utlandet	1,1	1,1	1,2	1,2	1,1
Konsumtion	26,6	26,8	26,7	26,6	26,3
Investeringar m.m.	1,6	2,4	2,4	2,4	2,4
Investeringar och lager	2,7	2,6	2,5	2,5	2,5
Köp minus försäljning av mark och fastigheter	-1,0	-0,2	-0,1	-0,1	-0,1
Ränteutgifter	5,8	5,3	4,5	3,9	3,6
Beräkningsteknisk överföring					0,9
Finansiellt sparande	2,3	1,7	2,1	2,0	2,0
Primärt finansiellt sparande	4,2	3,6	3,4	3,1	3,0
Kapitalförslitning och kapitaltransfereringar, netto	2,3	2,3	2,2	2,2	2,2
Kapitalbildning	1,6	2,4	2,4	2,4	2,4
Sparande, netto	1,7	1,8	2,2	2,3	2,2
Konsoliderad bruttoskuld	71,7	66,1	58,8	54,1	52,0
Nettoskuld	15,4	12,2	5,7	2,8	0,7